

**Yksityisten sosiaalipalvelujen
toimintaedellytyksiä pohtineen
työryhmän muistio
(SOSPA-työryhmä)**

**Yksityisten sosiaalipalvelujen
toimintaedellytyksiä pohtineen
työryhmän muistio
(SOSPA-työryhmä)**

**Sosiaali- ja terveysministeriö
Helsinki 1998
ISBN 952-00-0520-X**

KUVAILULEHTI

Julkaisija
Sosiaali- ja terveysministeriö

Julkaisun päivämäärä
30.9. 1998

Tekijät (toimielimestä: toimielimen
nimi, puheenjohtaja, sihteeri)

Julkaisun laji
Työryhmämuistio

Puheenjohtaja: Riitta-Maija Jouttimäki
Sihteeri: Sari Kauppinen

Toimeksiantaja
Sosiaali- ja terveysministeriö

Toimielimen asettamispvm
3.2. 1998

Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen)

Yksityisten sosiaalipalvelujen toimintaedellytyksiä pohtineen työryhmän muistio (SOSPA-työryhmä)

Tiivistelmä

Työryhmän tehtävänä oli selvittää, onko tarpeen laatia yhtenäinen kriteeristö yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa määritellyistä toimintaedellytyksistä ja antaa tarvittaessa lääninhallituksille suositukset näistä kriteereistä. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus toimintakertomuslomakkeeksi.

Toimintakertomuslomake valmistui huhtikuussa 1998, joten se oli palveluntuottajien käytettävissä jo vuoden 1997 toimintakertomuksia annettaessa.

Työryhmän mielestä on tärkeää, että samantyyppisiä toimintayksiköitä arvioidaan koko maassa samanlaisia kriteerejä käyttäen. Tästä syystä työryhmä on kirjoittanut muistioonsa suosituksia siitä, miten laissa todettuja toimintaedellytyksiä käytännössä tulee arvioida sekä suosituksia muista sellaisista lääninhallituksen suorittamaan valvontaan liittyvistä asioista, joissa on eniten käytännössä ilmennyt ongelmia.

Työryhmä kuitenkin toteaa, että sosiaalipalvelujen toimintaedellytysten arviointiin ei ole helppo laatia yhtenäistä vähimmäiskriteeristöä, sillä tilanteet vaihtelevat niin paljon, että on mahdotonta antaa ohjetta, joka ottaisi kaikki tilanteet ennakoita huomioon. Lisäksi kyse ei ole pelkästään yksityistä sektoria koskevasta asiasta, vaan on tarpeen käydä laajemmin keskustelua sekä julkisen että yksityisen sosiaalipalvelutoiminnan toimintaedellytyksistä ja laadunseurannasta.

Avainsana: (asiasanat)

Sosiaalipalvelut, sosiaalihuolto, yksityiset palvelut, valvonta, lääninhallitukset

Sarjan nimi ja numero

ISSN

ISBN

Sosiaali- ja terveysministeriön
työryhmämuistioita 1998:17

1237-0606

952-00-0520-X

Kokonaissivumäärä
39

Kieli
suomi

Hinta
54 mk

Luottamuksellisuus
Julkinen

Jakaja

Sosiaali- ja terveysministeriö
Sosiaali- ja terveystalvosasto

Kustantaja

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 3.2. 1998 työryhmän, jonka tehtävänä oli:

- selvittää yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain (603/1996) 3 §:ssä määriteltyjen toimintaedellytysten yhtenäisen kriteeristön tarve;
- antaa työn edistyessä tarvittaessa asiaryhmittäin ehdotukset suosituksiksi lääneille näistä kriteereistä sekä
- antaa ehdotuksen edellä mainitun lain 10 §:ssä tarkoitetun toimintakertomuskaavakkeen laatimista varten.

Lisäksi työryhmän piti käsitellä sosiaali- ja terveyspalvelujen rajankäyntiin liittyviä kysymyksiä.

Työryhmän puheenjohtajana oli lainsäädäntöneuvos Riitta-Maija Jouttimäki sosiaali- ja terveysministeriöstä ja jäsenenä hallitusneuvos Pekka Järvinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Leena Kirmanen sosiaali- ja terveysministeriöstä 30.6.1998 saakka, ylitarkastaja Sinikka Rokka sosiaali- ja terveysministeriöstä 1.7.1998 lähtien, kehittämispäällikkö Anu Muuri Stakesista, sosiaalineuvos, lääninlääkäri Kirsti Riihelä Etelä-Suomen lääninhallituksesta, läänin sosiaalitarkastaja Toivo Haataja Etelä-Suomen lääninhallituksesta, lääninsosiaalitarkastaja Raimo Koivisto Länsi-Suomen lääninhallituksesta, sosiaalitarkastaja Virpi Tolvanen-Sarkkinen Itä-Suomen lääninhallituksesta, lääninsosiaalitarkastaja Juhani Kaimio Oulun lääninhallituksesta ja terveydenhuollon tarkastaja Riitta-Liisa Paasivirta Lapin lääninhallituksesta. Työryhmän sihteerinä oli erikoissuunnittelija Sari Kauppinen Stakesista. Työryhmä otti nimekseen SOSPA-työryhmä.

Työryhmän määräajan piti alun perin päättyä 30.6.1998, mutta sosiaali- ja terveysministeriö pidensi työryhmän määräaikaan 30.9.1998 asti.

Työryhmä keskittyi aluksi toimeksiannon kohtaan 3 ja suunnitteli toimintakertomuslomakkeen, sillä palveluntuottajien on annettava toimintakertomus kertomusvuotta seuraavan toukokuun loppuun mennessä. Ehdotus toimintakertomuslomakkeeksi saatiin valmiiksi huhtikuussa 1998, joten se oli palveluntuottajien käytettävissä jo vuoden 1997 toimintakertomuksia annettaessa.

Työryhmän mielestä on tärkeää, että samantyyppisiä toimintayksiköitä arvioidaan koko maassa samanlaisia kriteerejä käyttäen. Tästä syystä työryhmä on kirjoittanut muistionsa suosituksia siitä, miten laissa todettuja toimintaedellytyksiä käytännössä tulee arvioida sekä suosituksia muista sellaisista lääninhallituksen suorittamaan valvontaan liittyvistä asioista, joissa on eniten käytännössä ilmennyt ongelmia.

Työryhmä kokoontui 12 kertaa. Työtään varten työryhmä kuuli asiantuntijoina opetusneuvos Terttu Jääskeläistä opetusministeriöstä, yliarkkitehti Helinä Kotilaista Stakesista sekä palveluntuottajien, palveluntuottajajyhdistysten ja kuntien edustajia. Palveluntuottajista kutsuttiin kuultavaksi Pitäjämäen lastenkodin, Rinnekotisäätiön, Patolan vanhainkodin, hoitokoti Sillanpirtin, Kehitysvammaisten Palvelusäätiön ja Päijät-Hämeen sosiaalipsykiatrisen säätiön edustajia. Palveluntuottajat valittiin siten, että mukana oli eri palvelualojen edustajia ja erityyppisiä palveluntuottajia. Palveluntuottajajyhdistyksistä kutsuttiin kuultavaksi Vanhustyön Keskusliiton, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry:n, Palvelukotien liiton, Terveys- ja sosiaalialan yrittäjät Suomessa ry:n ja Ammatillisten perhekotien liiton edustajia. Kuulemistilaisuuteen osallistuivat Kotkan, Imatran ja Iitin kunnan sosiaalitoimen edustajat. Lisäksi työryhmä pyysi toimintakertomuslomakkeeseen kirjallisesti lausunnon A-klinikkasäätiöltä, Suomen diakonissalaitosten liitolta, Folkhälsanilta, Nuorten Ystävät ry:ltä, Ensi- ja turvakotien liitolta, Vanhusten Kotiapusäätiöltä, Pelastusarmeijalta, Invalidiliitolta, Sininauhaliitolta, Pelastakaa Lapset ry:ltä, Miina Sillanpää –säätiöltä ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry:ltä.

Saatuana työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa muistionsa sosiaali- ja terveysministeriölle.

Helsingissä syyskuun 30. päivänä 1998

Riitta-Maija Joutumäki
Riitta-Maija Joutumäki

Pekka Järvinen

Pekka Järvinen

Sinikka Rokka

Sinikka Rokka

Anu Muuri
Anu Muuri

Kirsti Riihelä

Kirsti Riihelä

Toivo Haataja
Toivo Haataja

Raimo Koivisto

Raimo Koivisto

Virpi Tolvanen-Sarkkinen
Virpi Tolvanen-Sarkkinen

Juhani Kaimio

Juhani Kaimio

Riitta-Liisa Paasivirta
Riitta-Liisa Paasivirta

Sari Kauppinen
Sari Kauppinen

Sisällys

Sivu

1. Johdanto	1
2. Toimintakertomuslomake	2
3. Toimintaedellytysten arviointi	3
3.1 Ongelmat	3
3.2 Milloin tarvitaan lupa?	5
3.2.1 Yksityisen sosiaalihuollon lupa	5
3.2.2 Suhde muuhun lainsäädäntöön	6
3.2.3 Toiminnan olennainen muutos	7
3.3 Henkilöstö	7
3.4 Tilat	9
3.5 Muut kysymykset	11
3.5.1 Lääkehuolto sosiaalihuollon yksikössä	11
3.5.2 Asiakirjojen käsitteleminen ja säilyttäminen	11
3.5.3 Läänien ja kuntien vastuu valvonnassa	12
4. Työryhmän ehdotukset	13

LIITTEET

1. Toimintakertomuslomakemalli
2. Lääninhallitusten ylläpitämien yksityisten sosiaalipalvelujen rekisterin tietosisällön ja rekisterinpitoa varten kehitetyn ATK-sovelluksen (SOSPA) kehittäminen
3. Luettelo muistiossa mainituista laeista, asetuksista ja viranomaisohjeista

1. Johdanto

Laki ja asetus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (laki 603/1996 ja asetus 1208/1996) tulivat voimaan vuoden 1997 alussa. Lain mukaan ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja antavan yksityisen palveluntuottajan on haettava lääninhallitukselta lupa ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista. Ennen luvan myöntämistä lääninhallitukset tekevät tarkastuksen toimintayksikössä. Toiminnan lopettamisesta on ilmoitettava kirjallisesti lääninhallitukselle. Yksityisen palveluntuottajan, joka harjoittaa muuta kuin ympärivuorokautista sosiaalipalvelutoimintaa, on tehtävä ennen toiminnan aloittamista, olennaista muuttamista tai lopettamista kirjallinen ilmoitus sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. Valvontaviranomaisina ovat lääninhallitukset ja kunnat.

Laki koskee niitä yksityisiä sosiaalipalveluja, joita palveluntuottaja antaa korvausta vastaan liiketäi ammattitoimintaa harjoittamalla. Lakia sovelletaan myös julkisyhteisöjen perustamien liikeyritysten tuottamiin sosiaalipalveluihin. Sen sijaan lakia ei sovelleta valtion, kunnan tai kuntayhtymän tuottamiin sosiaalipalveluihin, omaishoidon tuella järjestettävään hoitoon eikä perhehoitajalain (312/1992) mukaisen toimeksiantosopimussuhteen perusteella annettavaan yksityiseen perhehoitoon. Muu kuin perhehoitajalain 1 §:n mukaisen toimeksiantosopimussuhteen perusteella annettava yksityinen perhehoito, josta usein käytetään nimitystä ammatillinen perhehoito, kuuluu kuitenkin lain soveltamisalan piiriin.

Lupamenettelyn kautta lääninhallitukset voivat varmistaa, että toimintaedellytykset eli esimerkiksi henkilökunnan määrä ja koulutustaso sekä toimitilat ja välineet ovat asianmukaisia ottaen huomioon palveluntuottajan suunnitteleman toiminnan laatu ja laajuus. Lupamenettelyä perusteltiin hallituksen esityksessä (HE 22/1996 vp.) asiakkaan aseman turvaamisella ja palvelujen laadun varmistamisella. Lailla pyrittiin turvaamaan erityisesti vanhusten, kehitysvammaisten ja alaikäisten asiakkaiden asema.

Hallituksen esityksen mukaan lain tavoitteena oli estää ennakolta sellaisten ympärivuorokautisten sosiaalipalvelujen tuottaminen, jotka eivät olisi asianmukaisia ja siten välttää heikkolaatuisten palvelujen tarjonta. Lain tavoitteena oli myös saada aikaan yhteistyötä ja vuorovaikutusta viranomaisien ja yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajien välille jo ennen toiminnan aloittamista. Tämän uskottiin ehkäisevän epäkohtien syntymistä ennakolta, jolloin jälkikäteistä viranomaisvalvontaa sanktiomahdollisuuksineen tarvitaan vähemmän.

Toiminnan asianmukaisuuden ja palvelujen laadun varmistamiseksi lakiin kirjattiin henkilökunnan määrää, kelpoisuusehtoja sekä toimintayksikön toimintavälineitä ja toimitiloja koskevia yleisiä vaatimuksia. Palvelujen laatuun ennakolta vaikuttava on myös säännös, jonka mukaan kaikilla yksityisiä sosiaalipalveluja tuottavilla yksiköillä pitää olla palvelutoiminnasta vastaava henkilö. Lisäksi asiakkaan asemaa pyrittiin vahvistamaan siten, että palvelujen on perustuttava sopimukseen tai hallintopäätökseen, johon tarvittaessa liittyy yhdessä asiakkaan tai hänen edustajansa kanssa laadittu palvelusuunnitelma.

Lääninhallitus ratkaisee tapauskohtaisesti laissa olevien säännösten pohjalta, ovatko yksikön toimintaedellytykset asianmukaiset. Lääninhallitukset, kunnat sekä palveluntuottajat ovat ehdottaneet, että nämä toimintaedellytykset määriteltäisiin tarkemmin kuin laissa on määritelty. Palvelutoiminnalle asetetut edellytykset määriteltiin laissa väljästi, jotta ne mukautuisivat joustavasti eri aikojen vaatimuksiin. Lakiin kirjattujen yleisten vaatimusten on sovelluttava eri toimintoihin, koska palveluja tarjoavien toimintayksiköiden koko ja toiminta vaihtelevat. Tarkempaa määrittelyä tarvitaan, jotta palvelujen laatu ja toisaalta palveluntuottajien yhtäläinen kohtelu eri puolella maata saataisiin paremmin varmistettua.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti helmikuussa 1998 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, onko tarpeen laatia yhtenäinen kriteeristö yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa määritellyistä toimintaedellytyksistä ja antaa tarvittaessa lääninhallituksille näistä suositukset. Lisäksi työryhmälle annettiin tehtäväksi laatia ehdotus toimintakertomuslomakkeeksi. Toimintakertomuksesta on säädetty yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 10 §:ssä. Sen mukaan lääninhallituksen luvan saaneiden palveluntuottajien on annettava kerran vuodessa toimintakertomus lääninhallitukselle. Toimintakertomuksessa on ilmoitettava henkilöstössä, toimitiloissa ja toiminnassa tapahtuneet muutokset. Standardoitua lomaketta toivottiin, koska se takaa, että lääninhallitukset saavat riittävästi yhdenmukaista ja vertailukelpoista tietoa valvonta- ja ohjaustoimintansa tueksi.

Työryhmässä on ollut mukana sosiaali- ja terveysministeriön, lääninhallitusten ja Stakesin edustajia. Jäsenet ovat sekä sosiaali- että terveydenhuollon asiantuntijoita. Työtään varten työryhmä kuuli asiantuntijoita eri aloilta sekä kuntien ja palveluntuottajien edustajia.

2. Toimintakertomuslomake

Työryhmä aloitti työnsä laatimalla ehdotuksen toimintakertomuslomakkeeksi huhtikuussa 1998. Lomake oli siten palveluntuottajien käytettävissä jo vuoden 1997 toimintakertomuksia annettaessa. Lomakemalli on liitteenä (liite 1).

Toimintakertomuslomakkeen suunnittelun lähtökohdaksi työryhmä laati yhteenvedon lääninhallituksille aikaisemmin lähetetyistä yksityisten sosiaalipalveluntuottajien toimintakertomuksista ja yksityisten terveydenhuollon palveluntuottajien toimintakertomuksesta. Lisäksi työryhmä pyysi lääninhallituksilta tietoja terveydenhuollon toimintakertomusten käytöstä saaduista kokemuksista ja siinä ilmenneistä ongelmista.

Koska toimintakertomuksen toivotaan palvelevan myös palveluntuottajia itseään heidän kehittäessä toimintaansa, työryhmä pyysi luonnosvaiheessa arvioita palveluntuottajilta ja palveluntuottajia edustavilta järjestöiltä. Nämä valittiin siten, että mukana oli eri palvelualojen edustajia ja erityyppi-

siä palveluntuottajia. Vaikka työryhmässä oli edustaja jokaisesta lääninhallituksesta, työryhmä pyysi vielä erikseen kaikkia lääninhallitusten alueellisia palveluyksiköitä arvioimaan lomakeluonnosta.

Työryhmän laatimassa lomakkeessa kysytään palveluntuottajan ja toimintayksikön perustiedot sekä tiedot henkilöstöstä ja palveluista samalla tavalla kuin siinä lomakkeessa, jolla palveluntuottaja hakee lääninhallitukselta lupaa jatkuvaan ympärivuorokautiseen sosiaalipalvelutoimintaan. Toimintakertomuslomakkeessa on myös kysymyksiä, jotka koskevat muun muassa henkilöstön täydennyskoulutusta, toimitiloja ja asukkaiden kuntoutus- ja viriketoimintaa. Lomakkeessa on lisäksi kysymyksiä toimintayksikön tekemästä yhteistyöstä ja laatutyöstä. Toimintakertomuslomakkeen avoimet kysymykset koskevat asioita, joista lääninhallitukset tarvitsevat säännöllisesti tietoa valvontaja ohjaustoimintansa tueksi.

Toimintakertomuslomakkeen kaksi ensimmäistä sivua ovat esitetyt. Niille tulostetaan lääninhallitusten luparekisteristä palveluntuottajan saaman luvan tiedot, jotka palveluntuottajan tulee tarkistaa ja tarvittaessa korjata muuttuneet tiedot lomakkeelle. Lisäksi palveluntuottaja ilmoittaa lomakkeella palveluita ja henkilöstöä koskevat tiedot kertomusvuoden viimeisen päivän (31.12.) tilanteen mukaan. Näin lomakkeella näkyvät sekä lupatiedot että nykyhetken tiedot, mikä helpottaa niiden välisiä vertailuja.

Lääninhallitukset ylläpitävät rekisteriä yksityisistä sosiaalipalveluntuottajista Stakesissa tehdyn SOSPA-nimisen ATK-sovelluksen avulla (liite 2). Toimintakertomuksia varten sovellusta muutettiin siten, että rekisteristä saadaan tulostettua toimintayksikön lupatiedot toimintakertomuslomakkeelle. Rekisteriin tehtiin myös lisäkenttä, johon lääninhallitukset voivat tallentaa huomioitaan toimintakertomuksesta. Kaikkia avoimiin kysymyksiin tulleita vastauksia ei kuitenkaan tallenneta rekisteriin sellaisenaan.

3. Toimintaedellytysten arviointi

3.1 Ongelmat

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 3 §:ssä on säädetty seuraavasti niistä toimintaedellytyksistä, joita yksityisten sosiaalipalvelujen on täytettävä:

” Yksityisiä sosiaalipalveluja antavan toimintayksikön tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle sopiva. Henkilöstön lukumäärän tulee olla riittävä palvelujen tarpeeseen ja hoidettavien lukumäärään nähden.

Toimintayksikössä tulee olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Henkilöstön on täytettävä samat kelpoisuudet kuin mitä kunnan tai kuntayhtymän sosiaalihuollon ammatilliselta henkilöstöltä vastaavissa tehtävissä vaaditaan. Siltä osin kuin tätä lakia sovel-

letaan perhehoitoon, perhekodin henkilöstön on täytettävä sosiaalihuoltolain 26 a §:n 2 momentissa säädetty kelpoisuus.

Asiakkaan kotona annettaviin palveluihin sovelletaan 1 ja 2 momentissa mainittuja toimintaedellytyksiä siltä osin kuin on kysymys henkilöstön kelpoisuuksista ja lukumäärästä.

Palvelujen on perustuttava sopimukseen tai hallintopäätökseen, johon tarvittaessa liittyy yhdessä asiakkaan tai hänen edustajansa kanssa laadittu palvelu-, hoito-, huolto-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma.”

Hallituksen esitystä perusteltiin muun muassa sillä, että asiakkaan oikeuksien ja palveluntuottajan velvollisuuksien tulisi olla samat riippumatta siitä, onko palveluntuottaja kunnallinen tai yksityinen.

Yksityisten sosiaalipalvelujen ohjauksen ja valvonnan keskeinen ongelma on kuitenkin se, että kunnallisen palvelutoiminnan arviointia koskevaa yhtenäistä ja kattavaa arviointiperustetta ei ole, eivätkä kunnallisen palvelutoiminnan arvioinnin ja valvonnan käytännöt ole vielä vakiintuneet. Lääninhallitukset ovat vuodesta 1995 tehneet ns. peruspalvelujen arviointia sisäasiainministeriön toimeksiannosta. Lääninhallitukset ovat arvioineet peruspalvelujen saatavuutta ja laatua niillä tehtäväläaloilla, joiden ohjaukseen tai arviointiin lääninhallitukset osallistuvat säädöksissä tai tulossopimuksessa määriteltävällä tavalla.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa peruspalvelujen arviointi tullaan kytkemään sosiaali- ja terveydenhuollon toiminta- ja tavoiteohjelman (”uuden valsun”) seurantaan ja arviointiin. Ohjelman tavoitteet asetetaan hallituskaudeksi kerrallaan ja lääninhallitukset seuraavat ja arvioivat niiden toteutumista. Ensimmäinen toiminta- ja tavoiteohjelma asetetaan vuosille 2000-2003.

Ensimmäinen valtakunnallinen suositus sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallinnasta *Laadunhallinta sosiaali- ja terveydenhuollossa* valmistui vuonna 1995. Suositusta uudistetaan parhaillaan ja uudistettu suositus on tarkoitus antaa vuoden 1998 lopulla. Uudistusta valmistelevat sosiaali- ja terveysministeriö, Stakes ja Suomen Kuntaliitto. Tämä suositus täsmentäisi edellistä. Suositus olisi sosiaali- ja terveydenhuollon laatupoliittinen kannanotto, joka tukee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja käyttäviä ja palvelujen tuottajia sekä muita toimijoita toimitusosuuksilla, joiden avulla edistetään palvelujen laatua ja laadunhallintaa. Suositus olisi yhteinen sosiaali- ja terveydenhuollon julkisille ja yksityisille palveluille.

Lääninhallitusten kokemusten mukaan merkittävimmät yksittäiset ongelmat yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnassa ja niiden toimintaedellytyksiä arvioitaessa ovat olleet seuraavat:

A. Luvan tarve

- milloin toimintayksikkö tarvitsee yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain tarkoittaman luvan,
- milloin sovelletaan yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain säännöksiä ja milloin esimerkiksi lastensuojelulakia,

- milloin tarvitaan yksityisen sosiaalihuollon ja milloin yksityisen terveydenhuollon lupa ja milloin molemmat,
- millaiset muutokset vaativat uuden luvan.

B. Henkilöstön määrä ja laatu

- miten arvioidaan riittävä henkilöstömäärä ja soveltuva koulutus,
- millaiset ovat vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset.

C. Tiloihin liittyvät kysymykset

- asuinhuoneiden koot,
- tilojen toiminnallisuus

D. Muut kysymykset

- miten lääkkeiden säilytys ja jakelu olisi järjestettävä,
- miten asiakirjojen säilytys olisi järjestettävä,
- miten lääninhallitusten ja kuntien vastuu jakaantuu valvonnassa,
- kuinka monta eri asiakasryhmää voi olla samassa yksikössä.

3.2 Milloin tarvitaan lupa?

3.2.1 Yksityisen sosiaalihuollon lupa

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain mukaan palveluntuottajalla, joka ”jatkuvasti liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla antaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja” (5 §) tulee olla lääninhallituksen antama toimintalupa. Muiden yksityisten sosiaalipalveluntuottajien osalta riittää ilmoitus sille kunnalle, jossa palveluja annetaan (6 §).

Työryhmä suosittelee seuraavanlaista täsmennettyä määritelmää ympärivuorokautisista sosiaalipalveluista:

Lupa vaaditaan sellaiselta palveluntuottajalta, joka jatkuvasti ja ympärivuorokautisesti antaa sosiaalipalveluja ylläpitämässään toimintayksikössä asuville asiakkaille ja asumisen perusteena on sosiaalipalvelujen tarve.

Määritelmän taustalla ovat seuraavat ajatukset:

- Yksityisiksi **sosiaalipalveluiksi** on yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 2 §:ssä määritelty ”yksityisen henkilön tai yhteisön tuottamia lasten ja nuorten huollon, lasten päivähoidon, vammaisten, kehitysvammaisten, vanhusten tai päihdehuollon palveluja tai muita vastaavia sosiaalihuollon palveluja”. Määritelmästä tehtiin avoin ja joustava, jotta lain piiriin voidaan sisällyttää sosiaalialan kehityksen mukanaan tuomat uudet palvelualat. Sosiaalihuoltolain (710/1982) 17 §:ssä on määritelty sosiaalipalveluiksi muun muassa sosiaalityö, kasvatus- ja perheneuvonta, kotipalvelut, asumispalvelut, laitoshuolto ja perhehoito. Sosiaalipalveluja ovat myös lasten päivähoitopalvelut ja muut sosiaalitoimen erityispalvelut

kuten lastensuojelu, vammaispalvelut, kehitysvammaisten erityishuolto ja päihdehuolto. Sosiaalihuoltolain 22, 23, 24 ja 25 §:ssä määritellään tarkemmin asumispalveluista, laitoshuollosta ja perhehoidosta.

- Lupaa vaaditaan silloin, kun palveluja tarjotaan asiakkaan oman kodin ulkopuolella eli erikseen sitä varten perustetussa **toimintayksikössä, jossa on sosiaalihuollon ammatillista henkilökuntaa**. Lupaa ei siten tarvita esimerkiksi sellaisia ympäri vuorokauden annettavia kotipalveluja varten, joita annetaan asiakkaan kotona.
- Laissa mainittu ”**jatkuva** ympärivuorokautinen sosiaalipalvelutoiminta” tarkoittaa sitä, että *toimintayksikkö* tarjoaa jatkuvasti palveluja. Esimerkiksi kesäsiirtolat eivät tarvitse lupaa.
- **Ympärivuorokautisuus** tarkoittaa ensisijaisesti sitä, että asukkaat asuvat yksikössä. Lupaa ei siten vaadita esimerkiksi ympäri vuorokauden toimivilta päiväkodeilta, koska lapset eivät asu yksikössä. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista vaatia lupaa esimerkiksi niiltä asumispalveluja tuottavilta palveluntuottajilta, joiden asiakkaat selviävät itsenäisesti ilman yövalvontaa ja saavat ainoastaan yksittäisiä palveluja. Läninhallitus arvioi asian tapauskohtaisesti.
- Palveluntuottajan itsensä on **annettava** sosiaalipalveluja. Lupaa ei vaadita esimerkiksi niiltä palveluntuottajilta, jotka tarjoavat asiakkaille pelkkää asumista, vaikka asiakkaat saisivat palveluja muilta palveluntuottajilta ympäri vuorokauden. Myös tältä osin lääninhallituksen on arvioitava asia tapauskohtaisesti.

3.2.2 Suhde muuhun lainsäädäntöön

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvontaa on käytännössä vaikeuttanut se, miten sovittaa yhteen yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain ja muiden lakien säännökset. Sosiaalihuoltolais- ja sosiaalihuollon erityislaeissa (lastensuojelulaissa 683/1983, lasten päivähoitolaissa 36/1973, kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa 519/1977, päihdehuoltolaislaissa 41/1986 sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa 380/1987) on säännöksiä, joita tulee myös soveltaa valvonnassa.

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettua lakia sovelletaan siltä osin kuin muissa laeissa ei ole toisin säädetty. Laki on luonteeltaan yleislaki, minkä johdosta erityislakien säännöksiä on noudatettava silloin, kun ne ovat yleissäännöksiä yksityiskohtaisempia tai tiukempia. Toisaalta yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain säännökset esimerkiksi toimintakertomuksen antamisesta koskevat myös yksityisiä lastensuojelulaitoksia, joiden on saatava toiminnalleen lastensuojelulain edellyttämä lupa.

Käytännön valvontaa on vaikeuttanut myös sosiaali- ja terveyspalvelujen rajankäyntiin liittyvät kysymykset. Yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 4 §:n mukaan yksityisen palveluntuottajan on saatava lääninhallitukselta lupa terveydenhuollon palvelujen antamiseen. Terveydenhuollon palveluiksi on laissa yksityisestä terveydenhuollosta määritelty ne terveyden- ja sairanhoidon alaan kuuluvat palvelut, joita terveydenhuollon ammattihenkilöstö antaa. Terveydenhuollon itsenäiset ammatinharjoittajat eivät kuitenkaan tarvitse yksityisen terveydenhuollon lupaa, sillä heiltä edellytetään vain Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle tehtävää ilmoitusta (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä, 559/1994, 20 §).

Sekä yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta että yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa lain soveltamisala on määritelty tuotettavien palvelujen perusteella. Tästä syystä toimintayksikön on saatava molemmat luvat, jos yksikössä annetaan sekä terveydenhuollon palveluja että ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja. Itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevan poikkeuksen takia yksikkö ei tarvitse yksityisen terveydenhuollon lupaa, jos asiakkaat eivät osta palvelua toimintayksiköltä, vaan suoraan terveydenhuollon itsenäiseltä ammatinharjoittajalta.

3.2.3 Toiminnan olennainen muutos

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 5 §:n mukaan toiminnan olennainen muutos edellyttää uutta lupaa. Uusi lupa tarvitaan silloin, kun toimintaedellytykset muuttuvat selvästi toisenlaisiksi kuin mitä ne ovat olleet luvan myöntämisen hetkellä. Tapauskohtaisen arvion uuden luvan tarpeesta tekee lääninhallitus.

Uusi lupa tarvitaan esimerkiksi silloin, kun toimintatapa tai toiminnan laajuus muuttuu siten, että se vaatii henkilöstön määrän huomattavan lisäyksen tai vähenemisen tai henkilöstörakenteen muuttamisen. Toisaalta esimerkiksi pelkkää henkilökunnan määrän kaksinkertaistumista ei pidetä uutta lupaa edellyttävänä olennaisena muutoksena, jos kyseessä on vain muutaman työntekijän muodostama yksikkö ja toiminta säilyy muuten ennallaan.

Uusiin toimitiloihin siirtyminen on aina toiminnassa tapahtunut olennainen muutos ja vaatii uuden luvan. Muita toimitiloissa tapahtuneita muutoksia pidetään olennaisina silloin, kuin ne vaikuttavat merkittävästi toimintayksikön palvelutasoon.

Myös vastuuhenkilön vaihtuminen vaatii uuden luvan. Palvelujen vastuuhenkilö on erittäin tärkeä henkilö toimintayksikössä, koska hän vastaa siitä, että palvelutoiminta täyttää sille asetetut vaatimukset. Myös yhtiömuodon tai omistussuhteen muutos silloin, kun se aiheuttaa muutoksia yhtiön puhevallan käyttöön vaatii uuden luvan. Näin ollen lupaa ei automaattisesti voisi siirtää esimerkiksi uudelle yrittäjälle.

3.3 Henkilöstö

Yksityisten sosiaalipalvelujen henkilöstöltä vaaditaan sama kelpoisuus kuin vastaavissa tehtävissä toimivilta kunnan ja kuntayhtymän sosiaalihuollon työntekijöiltä (laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta, 3 §). Kelpoisuusehdoista on säädetty asetuksessa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista (804/1992). Perhekotien henkilöstön kelpoisuudesta on säädetty sosiaalihuoltolain 26 §:ssä. Jos yksikössä annetaan terveydenhuollon palveluja, on henkilöstön kelpoisuutta arvioitaessa otettava huomioon myös säädökset terveydenhuollon ammattihenkilöistä (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä, 1 ja 2 §).

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 15.9.1998 sosiaalialan ammatinharjoittamislainsäädäntöä valmistelevan työryhmän. Työryhmän tavoitteena on kehittää sosiaalialan työntekijöitä koskevaa lainsäädäntöä ammattitaitoisten, riittävän koulutuksen omaavien työntekijöiden saamiseksi sosiaalihuoltoon ja muihin sosiaalialan tehtäviin. Työryhmän määräaika päättyy 31.12.1999.

Henkilöstön määrää ja rakennetta arvioitaessa on otettava huomioon yksikön toiminnallinen kokonaisuus. Henkilöstö on valittava sen mukaan, millaisia palveluja toimintayksikössä annetaan ja millaisille asiakkaille niitä annetaan. Henkilöstötarpeeseen vaikuttavat erityisesti asiakasryhmä sekä asiakkaiden tarpeet ja kunto. Henkilöstön kokonaismäärään ja eri henkilöstöryhmien määrään vaikuttaa myös muun muassa asiakkaiden määrä, ryhmäkokoo, tilat, työaikajärjestelyt ja tehtävien järjestämistapa.

Henkilöstön kelpoisuus ja määrä on ratkaistava tapauskohtaisesti. Lääninhallituksella on lupaa myöntäessään mahdollisuus käyttää tapauskohtaista harkintaa ja ottaa esimerkiksi henkilöstön työkokemus huomioon. Työryhmä korostaa kuitenkin lääninhallituksen ja palveluntuottajan välisen keskustelun tärkeyttä.

Nykytilan arvioimiseksi työryhmä pyysi Länsi-Suomen lääninhallituksen Vaasan alueellista palvelu- ja Oulun lääninhallitusta tekemään selvityksen niiden alueella jo toiminnassa olevien luvanvaraisten yksityisten toimintayksiköiden henkilöstömääristä. Näiden selvitysten mukaan eri palveluissa on henkilöstöä asukasta kohti seuraavasti:

	Henkilöstöä/asukas	
	Vaasa	Oulu
Vanhusten palveluasuminen	0,33 (N = 66)	0,37 (N = 37)
Kehitysvammaisten palveluasuminen	0,77 (N = 6)	0,57 (N = 15)
Perhekodit	0,53 (N = 3)	0,70 (N = 20)
Mielenterveysongelmaisten asumispalvelut	0,30 (N = 30)	0,40 (N = 30)
Turvakodit	0,67 (N = 2)	0,56 (N = 2)
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien as.palv.	0,50 (N = 6)	0,36 (N = 2)
Vammaisten asumispalvelut	0,51 (N = 3)	0,53 (N = 3)
	<i>N = yht. 116</i>	<i>N = yht. 109</i>

Eri kokoisissa yksiköissä henkilöstön ja asukkaiden määrien suhde vaihteli seuraavasti:

Paikat	Henkilöstöä/asukas	
	Vaasa	Oulu
0-9	0,46 (N = 63)	0,53 (N = 45)
10-19	0,43 (N = 29)	0,46 (N = 48)
20-49	0,31 (N = 17)	0,50 (N = 12)
50-99	0,28 (N = 6)	0,28 (N = 4)
100-	0,16 (N = 1)	-
	<i>N = yht. 116</i>	<i>N = yht. 109</i>

Näiden taulukoiden tarkoituksena on kuvata suuntaa-antavasti toiminnassa olevien yksiköiden suhteellista henkilöstön määrää. Ne perustuvat kahden alueen keskimääräisiin tietoihin, joten esimerkiksi yksittäisen toimintayksikön henkilöstötarvetta ei niiden perusteella voi arvioida.

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 3 §:ssä on säädetty vaatimus, että henkilöstön on oltava toiminnan edellyttämä. Tämä on otettava erityisesti huomioon arvioitaessa toimintayksikön palvelujen vastuuhenkilön kelpoisuutta. Hänen asemansa on tärkeä, sillä hän vastaa palvelujen sisällöstä ja laadusta.

Tällä hetkellä ei aivan kaikkien vanhojen eli ennen lain voimaan tuloa toimineiden palveluntuottajien henkilökunnan koulutus ole uuden lain tavoitteen mukainen. Lakiin kirjattiin siirtymäsäännös, jonka mukaan lain voimaan tullessa toiminnassa olleiden toimintayksiköiden palveluksessa olevat henkilöt ovat edelleen kelpoisia tehtäviinsä. Työryhmä suosittelee, että tällaisissa tapauksissa henkilökunnan koulutusrakennetta muutetaan vähitellen valitsemalla esimerkiksi uudet työntekijät siten, että koulutusrakenne muuttuu lain mukaiseksi. Henkilökunnan pätevyyttä voidaan parantaa myös täydennyskoulutuksella ja esimerkiksi oppisopimuskoulutuksella.

3.4 Tilat

Laissa yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta on säädetty, että ”toimintayksikössä tulee olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat”. Tiloja arvioitaessa otetaan huomioon sekä tilojen koko että erityisesti niiden toimivuus. Tilojen toimivuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan luonne ja asiakkaiden ja henkilökunnan tarpeet. Tiloja arvioitaessa pitää myös ottaa huomioon asiakkaan perusoikeudet, esimerkiksi oikeus yksityisyyteen. Tilojen arviointi suoritetaan tapauskohtaisesti ja kokonaisuus huomioon ottaen. Erityisesti asukkaiden viihtyvyyteen, hoidon tehokkuuteen jne. vaikuttaa paljon tilojen suunnittelun onnistuminen. Tarkastelussa olisi otettava huomioon myös apu- ja yhteistilat, henkilökunnan tilat sekä teknisten tilojen vaatimukset.

Tilojen on aina täytettävä myös muiden lakien vaatimukset. Rakentamista ja tiloja koskevat yleiset vaatimukset on säännelty yleisissä rakentamista ja kaavoitusta koskevissa säädöksissä ja ohjeissa. Tärkeimmät niistä ovat rakennuslaki ja -asetus (370/1958 ja 266/1959) sekä rakentamismääräyskoelma, jossa annetaan rakennuslakia ja -asetusta täydentäviä määräyksiä ja ohjeita. Yleisissä rakentamissäädöksissä ja ohjeissa on säännelty lähinnä teknisistä asioista, kuten paloturvallisuudesta, liikuntaesteisten liikkumismahdollisuuksien takaamisesta, ilmanvaihdosta, sähköturvallisuudesta, kaavoituksesta ja pysäköintipaikoista. Näillä säännöksillä ja ohjeilla asetetaan tiloille muun muassa terveellisyys- ja turvallisuuden vaatimus. Säännösten ja ohjeiden noudattamista valvovat muun muassa rakennustarkastajat ja paloviranomaiset. Sosiaalipalvelujen tiloja arvioitaessa erityisen tärkeässä asemassa ovat myös terveydensuojelua koskevat säädökset (Terveydensuojelulaki 763/1994 ja -asetus 1280/1994).

Lääninhallitusten yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnan kannalta tärkeätä on kuitenkin tilojen *toiminnallisuus*. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tilojen toiminnallisuutta koskevia ohjeita ei juuri ole, eivätkä mitkään niistä ole yleisesti sitovia. Valtion asuntorahasto ja Raha-automaattiyhdistys antavat omat ohjeensa, joita on noudatettava niiden rahoittamissa ja lainoittamissa kohteissa.

Toiminnallisuutta arvioitaessa eräänä mahdollisuutena on vertailla lupahakemuksessa esitettyä tilojen toiminnallista suunnitelmaa muihin vastaaviin toimintayksiköihin eli käyttää hyväksi tietoa jo tehdyistä ratkaisuista. Sosiaali- ja terveydenhuollon erillisselvityksissä ja kehittämisprojekteissa on kertynyt jonkin verran tietoa muun muassa siitä, millaiset tilat sopivat eri palveluihin.

Rakennustietosäätiön ylläpitämässä RT-kortistossa on kolme sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvää korttia (nrot 93-10534o palveluasunnot, STM/SH-20380S päiväkodit, 96-10594o terveyskeskukset), joissa on ohjeita muun muassa palvelutalojen tilojen suunnittelua varten. Käytännössä kuitenkin ohjeet ja säädökset toiminnallisesta näkökulmasta puuttuvat.

Asuinhuoneiden koon nykytilan arvioimiseksi työryhmä pyysi Länsi-Suomen lääninhallituksen Vaasan alueellista palveluyksikköä tekemään selvityksen sen alueella jo toiminnassa olevien luvanvaraisten yksityisten toimintayksiköiden huonekoosta. Tämän selvityksen mukaan jo toiminnassa olevien luvanvaraisten toimintayksiköiden asuinhuoneiden keskimääräiset huonekoot ovat seuraavat:

	1 hh	2hh
Vanhusten palveluasuminen	19,0 m ² (N = 9)	24,6 m ² (N = 6)
Kehitysvamm. palveluasuminen	13,5 m ² (N = 1)	17,0 m ² (N = 1)
Mielenterveysong.palveluas.	12,8 m ² (N = 3)	19,7 m ² (N = 2)
Päihdeongelmaisten palveluas.	12,3 m ² (N = 2)	15,7 m ² (N = 1)
	<i>N = yht. 15</i>	<i>N = yht. 10</i>

Tämä selvitys on vain suuntaa-antava kuva siitä, minkä kokoisia asukashuoneita nykyisin toiminnassa olevissa yksiköissä on. Luvut perustuvat yhden alueen keskimääräisiin tietoihin, joten esimerkiksi yksittäisen toimintayksikön huonekokoja ei niiden perusteella voi arvioida.

3.5 Muut kysymykset

3.5.1 Lääkehuolto sosiaalihuollon yksikössä

Lääkkeiden valmistusta, maahantuontia, jakelua, myyntiä, markkinointia, säilytystä, määräämistä ja luovutusta potilaalle sekä ohjausta ja valvontaa säätelevät lääkelaki (395/1987) ja lääkeasetus (693/1987). Lisäksi Lääkelaitos antaa viranomaisnormeja (yleiskirjeet, määräykset ja päätökset). Oikeudesta lääkkeiden määräämiseen, jakeluun ja potilaalle antamiseen säädetään myös terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ja asetuksessa. Lääkkeiden korvaamista asiakkaalle sääntelevät sairausvakuutuslaki (364/1963) ja –asetus (473/1963).

Lääkelain mukaan kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämästä sairaala-apteekista tai lääkekeskuksesta voidaan erillisellä Lääkelaitoksen luvalla toimittaa lääkkeitä julkiseen sosiaali- tai terveydenhuollon laitokseen, mutta ei yksityiseen toimintayksikköön.

Sosiaalihuollon yksiköiden lääkehuoltoa koskevaa erillistä viranomaisohjetta ei ole. Myöskään terveydenhuollon yksityisten yksiköiden lääkehuoltoa koskevia ohjeita ei ole. Tämä on käytännössä aiheuttanut hyvin monenlaisia tulkintaepäselvyyksiä sekä kysymyksiä, miten lääkkeiden säilytys sosiaali- tai terveydenhuollon yksityisessä yksikössä voidaan järjestää, minkä koulutuksen omaava ammattihenkilö voi antaa asiakkaalle parenteraalisesti annosteltavaa lääkettä (esimerkiksi diabeetikoiden insuliini), miten lääkkeet hankitaan asiakkaille sekä miten menetellään ensiapu- ja käsikauppalääkkeiden osalta.

Nykyisin voimassa olevien säädösten ja ohjeiden peruseriaatteena on, että sosiaalihuollon yksikön asiakkaan lääkkeiden määräämisestä sekä lääkehoidosta vastaa aina asiakkaan hoitava lääkäri, jonka antamia ohjeita noudatetaan. Lääkkeet hankitaan asiakaskohtaisesti asiakkaan henkilökohtaisella lääkemääräyksellä apteekista. Asiakas maksaa itse lääkkeensä ja saa apteekilta suoraan lääkkeiden hinnassa sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen. Pääsääntöisesti asiakkaat itse säilyttävät omat lääkkeensä sekä huolehtivat lääkkeiden oikeasta nauttimisesta. Asiakkaiden lääkkeitä voidaan kuitenkin tietyissä tilanteissa säilyttää yhteisessä lukollisessa lääkekaapissa, josta henkilökunta huolehtii. Näin voidaan tehdä silloin, kun asiakas ei sairautensa tai vammansa vuoksi itse pysty huolehtimaan lääkkeistään (esimerkiksi dementikot ja kehitysvammaiset). Näissä tilanteissa henkilökunnan tulee neuvotella aina asiakkaan hoitavan lääkärin ja asiakkaan lähiomaisten tai holhoojan kanssa lääkkeiden säilyttämisestä ja antamisesta sekä huolehtia siitä, että jokaisen asiakkaan lääkkeet säilytetään erikseen nimellä merkittyinä käyttöohjeen ja lääkemääräyksen kanssa.

3.5.2 Asiakirjojen käsitteleminen ja säilyttäminen

Asiakirjojen käsittelemisessä ja säilyttämisessä tulisi ottaa huomioon arkistolain (831/1994) ja tulevan henkilötietolain vaatimukset. Eduskunnalle annettiin heinäkuussa 1998 hallituksen esitys henkilötietolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 96/1998 vp.). Terveydenhuollon osalta sosiaali-

ja terveysministeriö on antanut määräykset potilasasiakirjojen laatimisesta ja säilyttämisestä vuonna 1993. Määräykset on annettu potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:n perusteella. Määräysten uudistaminen on parhaillaan vireillä. Hallituksen esityksessä (HE 228/1998 vp.) sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista on säännös, jonka mukaan sosiaalihuollosta vastaava ministeriö voisi tarvittaessa antaa yleisiä ohjeita asiakirjojen käsittelystä ja säilyttämisestä.

3.5.3 Läänien ja kuntien vastuu valvonnassa

Sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle sekä läänin alueella lääninhallitukselle. Sosiaalihuollon suunnittelusta vastaavana viranomaisena sosiaali- ja terveysministeriö huolehtii muun muassa lakien valmistelusta. Ohjaustoimivaltansa nojalla ministeriö voi antaa lääninhallituksille ja kunnille sosiaalihuollon toimeenpanoa koskevia ohjeita. Valvontatehtävä oikeuttaa ministeriön esimerkiksi saamaan kunnilta tietoja, jotka kertovat sosiaalihuollon määrästä ja laadusta. Vastaava oikeus on lääninhallituksella. Lääninhallituslain (22/1997) mukaan lääninhallitus hoitaa sosiaali- ja terveyshallintoon liittyviä tehtäviä ja lääninhallitusasetuksen (120/1997) mukaan eri ministeriöiden hallinnonaloille kuuluvia tehtäviä sen mukaan kuin erikseen säädetään. Lääninhallitukset valvovat myös yksityisiä sosiaalihuollon palvelujen tuottajia.

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 8 §:n mukaan palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle lääninhallitukselle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. Hallituksen esityksen mukaan viranomaisten keskinäisten toimivaltasuhteiden selkeyttämiseksi on luvanvaraisten sosiaalipalvelujen valvonta ensi sijassa lääninhallituksilla, koska ne myös antavat luvan toiminnalle. Ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluvien palvelujen valvonta on sillä kunnalla, jossa palveluja annetaan.

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain mukaan lääninhallitukset antavat luvan ympärivuorokautiseen, yksityiseen sosiaalipalvelutoimintaan. Lain 5 §:n 3 momentin mukaan ennen luvan myöntämistä lääninhallitukset tekevät tarkastuksen palvelutoimintaa harjoittavaan toimintayksikköön. Lääninhallituksen pyynnöstä mainittuun tarkastukseen voi osallistua sen kunnan edustaja, jonka alueella ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja on tarkoitus antaa.

Ainoastaan lääninhallitus voi antaa määräyksen puutteellisuuksien korjaamisesta tai epäkohtien korjaamisesta. Kunnan toimielimen on kuitenkin heti ilmoitettava tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai epäkohdista asianomaiselle lääninhallitukselle.

Vain lääninhallituksella on oikeus keskeyttää tai kieltää toiminta (16 §) tai peruuttaa lupa (18 §).

4. Työryhmän ehdotukset

Työryhmän mielestä on tärkeää, että samantyyppisiä toimintayksiköitä arvioidaan koko maassa samanlaisia kriteerejä käyttäen. Tämä on tärkeää sekä asiakkaan että palveluntuottajan oikeusturvan kannalta. Yhtenäisiä kriteerejä ei kuitenkaan ole kovin helppo laatia, sillä tilanteet vaihtelevat niin paljon, että on mahdotonta antaa ohjetta, joka ottaisi kaikki tilanteet ennakoita huomioon. Tiloista ja henkilöstöstä ei myöskään ole olemassa sitovia ohjeita ja säädöksiä. Esimerkiksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudesta annetun asetuksen säännökset ovat niin väljät, että ne antavat mahdollisuuden monenlaisiin ratkaisuihin. Valvontaa vaikeuttaa myös se, että kunnallisissa palveluissa ei ole yhtenäistä kriteeristöä. Aina ei myöskään ole olemassa vastaavia kunnallisia palveluja, joihin henkilöstömitoitusta tai tiloja voisi verrata.

Tähän muistioon on koottu periaatteita, joita toimintaedellytyksiä arvioitaessa suositellaan otettavaksi huomioon. Tapauskohtainen arvio on kuitenkin aina luvan myöntävän viranomaisen eli lääninhallituksen tehtävä.

Työryhmän suositukset:

Työryhmä suosittelee seuraavanlaista täsmennettyä määritelmää ympärivuorokautisista sosiaalipalveluista:

Lupa vaaditaan sellaiselta palveluntuottajalta, joka jatkuvasti ja ympärivuorokautisesti antaa sosiaalipalveluja ylläpitämässään toimintayksikössä asuville asiakkaille ja asumisen perusteena on sosiaalipalvelujen tarve.

A. Edellytykset luvan myöntämiselle

1 Toiminnan edellyttämä henkilöstö

Henkilöstötarpeeseen vaikuttavat erityisesti annettavat palvelut, asiakasryhmä sekä asiakkaiden tarpeet ja kunto. Määrään vaikuttavat myös muun muassa asiakkaiden määrä, ryhmäkoko, työaikajärjestelyt, tilat ja tehtävien järjestämistapa. Henkilöstön määrän ja koulutusrakenteen arvioinnissa on aina otettava huomioon yksikön toiminnallinen kokonaisuus. Esimerkiksi henkilökunnan minimimäärästä ei voida yleispätevästi antaa ohjeita, sillä tilanteet vaihtelevat hyvin paljon. Asiakkaiden tarpeet voivat myös muuttua, joten henkilöstötarvetta tulisi arvioida koko ajan. Vastuuhenkilö vastaa muun muassa siitä, että yksikössä on riittävästi henkilökuntaa.

Henkilökunnan määrän arviointia saattaisi helpottaa, jos palveluntuottaja toimitilupaa hakiessaan antaisi lääninhallitukselle selvityksen henkilökunnan työajoista. Esimerkiksi yrittäjien työaika voi venyä liian pienellä henkilökunnalla niin pitkäksi, että se saattaa olla uhkana toiminnan jatkumiselle.

Mikäli ennen lain voimaantuloa toimineen palveluntuottajan henkilökunnalla ei ole lain tavoitteen mukaista koulutusta, työryhmä suosittelee, että henkilökunnan koulutusrakennetta näissä toimintayksiköissä muutetaan vähitellen valitsemalla esimerkiksi uudet työntekijät siten, että koulutusrakenne muuttuu lain mukaiseksi. Henkilökunnan pätevyyttä voidaan parantaa myös täydennyskoulutuksella ja esimerkiksi oppisopimuskoulutuksella.

2 Vastuuhenkilö

Työryhmä toteaa, että palvelujen vastuuhenkilöllä tulee pääsääntöisesti olla vähintään opistotasoinen sosiaali- tai terveydenhuollon tutkinto ja riittävä työkokemus alan tehtävissä, koska hänen on pystyttävä vastaamaan toimintayksikön palvelutoiminnasta. Tämän suosituksen taustalla on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudesta annetun asetuksen 4 §:n asiallinen sisältö. Säännöksen mukaan opistotasoisesta koulutusta edellytetään sosiaalihuollon johto-, ohjaus- tai kehittämistehtävissä ja laajaa tietoutta edellyttävissä hoito-, huolenpito-, kasvatus-, opetus- tai kuntoutustehtävissä.

Vastuuhenkilöllä on oltava sopivan koulutuksen lisäksi myös riittävästi käytännön työkokemusta. Hänen on lisäksi oltava sellaisessa yhteydessä palvelutoiminnan harjoittamiseen, että hän voi tosiasiallisesti huolehtia tehtävästään. Käytännössä hänen pitää olla työssä toimintayksikössä.

3 Riittävät ja asianmukaiset tilat

Tilojen on aina täytettävä yleiset rakentamista koskevat vaatimukset. Esimerkiksi terveydensuojelusta ja paloturvallisuudesta on säädetty erikseen.

Tilojen toimivuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan luonne ja asiakkaiden ja henkilökunnan tarpeet. Tilatarpeeseen vaikuttaa muun muassa asiakkaiden liikkumiskyky. Jos asiakkaat liikkuvat pyörätuoleilla tai heillä on apuvälineitä, on tilojen ja huoneiden oltava niin suuret, että liikkuminen on mahdollista. Toisaalta esimerkiksi vuodepotilaiden huoneissa on oltava niin paljon tilaa, että asiakkaan tarvitsemat hoitotoimenpiteet ovat mahdollisia.

Tiloja arvioitaessa pitää myös ottaa huomioon yleiset asumisen vaatimukset ja asukkaiden perusoikeudet. Esimerkiksi oikeudesta yksityisyyteen on säädetty Suomen Hallitusmuodossa (94/1919). Työryhmän mielestä kahden vieraan ihmisen sijoittaminen samaan huoneeseen ei ole pääsääntöisesti perusteltua. Esimerkiksi Lapin läänin oikeus on todennut 22.5.1998 antamassaan ratkaisussa (nro 291), että koska lupaa hakenut hoitokoti ilmoittaa tavoitteekseen turvata asiakkaille ympärivuorokautinen, viihtyisä ja kodinomainen ympäristö, voidaan edellyttää, että jokaisella asiakkaalla on tässä hoitokodissa käytössään oma huone.

Pitkäaikaisessa asumisessa asetaan tiloille myös kodinomaisuuden vaatimus. Tästä syystä voidaan edellyttää, että huoneeseen mahtuu sängyn lisäksi muitakin huonekaluja, esimerkiksi tuoleja ja pöytiä.

Kun otetaan huomioon edellä mainitut vaatimukset, työryhmän suositus on, että yhden hengen asuinhuoneen on oltava kooltaan vähintään 12-15 m² ja kahden hengen asuinhuoneen vähintään 16-20 m².

4 Asiakasryhmät

Henkilöstön ja toimitilan tarpeeseen vaikuttaa ennen kaikkea toimintayksikön asiakaskunta ja siellä annettavat palvelut. Tästä syystä pääperiaate on, että samaan toimintayksikköön ei tulisi sijoittaa erilaisia asiakasryhmiä. Samaan toimintayksikköön on perusteltua sijoittaa vain sellaisia asiakasryhmiä, joiden palvelutarpeet ovat niin samanlaiset, että heille sopii samantyyppinen henkilöstö ja toimitilat.

B. Muut suositeltavat edellytykset

5 Toiminta-ajatus ja laatu järjestelmä

Toimintaa aloittavalla palveluntuottajalla tulee olla selkeä toiminta-ajatus. Toimintaedellytysten arviointia on lisäksi tehtävä jatkuvasti, sillä esimerkiksi asiakkaiden vaihtuessa tai asiakkaiden kunnon vaihdellessa muuttuvat myös esimerkiksi henkilöstötarpeet. Kun toiminnan ideologia ja periaatteet ovat selvät, on myös palveluntuottajan itsensä on helpompi arvioida, ovatko henkilöstö ja tilat riittävät. Lisäksi palvelujen laadun seurantaan on myös kiinnitettävä huomiota. Tästä syystä palveluntuottajan tulisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa miettiä laadun seurannan keinoja.

6 Sopimukset ja palvelu- ja hoitosuunnitelmat

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain mukaan sosiaalipalvelujen järjestämisen on perustuttava viranomaisen tekemään päätökseen tai yksityistä sosiaalihuoltoa järjestettäessä sosiaalipalvelun toteuttajan ja asiakkaan väliseen kirjalliseen sopimukseen (3 §:n 4 momentti). Työryhmä suosittelee, että sopimuksessa määritellään palvelun tuottamisen ja järjestämisen ehdot, asiakasmaksut sekä ne velvollisuudet ja oikeudet, joita palveluntuottajalla ja toisaalta asiakkaalla kulloinkin on.

Asiakkaan aseman turvaamiseksi ja asiakaslähtöisyyden varmistamiseksi työryhmä korostaa lisäksi, että tarvittaessa kaikille asiakkaille tehdään palvelu- ja hoitosuunnitelma. Myös sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskevassa lakiehdotuksessa (HE 228/1998) on haluttu korostaa sitä, että sosiaalihuoltoa toteutettaessa olisi sosiaalihuollon asiakkaalle laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma.

C. Toimenpide-ehdotukset

7 Tietopaketti yrittäjyyttä suunnitteleville

Työryhmä ehdottaa, että lääninhallitukset tekevät entistä enemmän yhteistyötä KERAn, työvoimaviranomaisten, kansaneläkelaitoksen, yrittäjäkoulutusta antavien tahojen ja alan oppilaitosten kanssa, jotta uudet yrittäjät ja yrittäjäksi aikovat saavat tietoa ja osaavat heti alusta lähtien suunnitella toimintaansa realistisesti ja ottaa huomioon esimerkiksi yrittäjälle työnantajana tulevat velvoitteet. Tavoitteena on, että lääninhallitukset yhdessä alueensa muiden viranomaisten, yhteisöjen ja oppilaitosten kanssa keräävät materiaalia tai tekevät oppaan aloitteleville yrittäjille.

8 Ohjeet lääkehuollon järjestämisestä

Työryhmä esittää, että Lääkelaitos laatisi ohjeet lääkehuollosta sosiaalihuollon julkisissa ja yksityisissä yksiköissä ja laitoksissa sekä lääkehuollosta terveydenhuollon yksityisissä yksiköissä. Ohjeita laadittaessa tulisi kuulla eri viranomaisia, yksityisiä palvelujen tuottajia sekä käytännön työntekijöitä.

9 Sijaintikunnan lausunnon sisältö

Lääninhallitukset pyytävät tarkastuksen yhteydessä sijaintikunnalta lausunnon. Lausunto on vapaamuotoinen ja käytännössä lausunnon sisältö on vaihdellut hyvin paljon. Työryhmä korostaa, että sijaintikunnan tulisi ottaa lausunnossaan kantaa siihen, ovatko toimintayksikön toimintaedellytykset asianmukaiset. Lausunnossa tulisi arvioida myös sitä, miten kyseinen palvelu sopii kunnan palvelujärjestelmään.

10 Yhteistyön ja vuorovaikutuksen edistäminen ja laatukoulutus

Toimintaedellytysten arvioimista helpottaa myös yhteistyö muiden hallinnonalojen (esimerkiksi kaavoitus, terveydenhuolto, palo- ja pelastustoimi) kanssa, jotta muun lainsäädännön asettamat vaatimukset esimerkiksi tiloista täyttyvät. Palveluntuottajille tulisi kehittää laadunhallinnan perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta.

11 Keskustelu julkisen sektorin toimintaedellytyksistä

Työryhmä haluaa korostaa, että sosiaalipalvelujen toimintaedellytysten arviointi ja vähimmäiskriteeristön laatiminen ei ole pelkästään yksityistä sektoria koskeva asia, vaan on tarpeen käydä laajemmin keskustelua sekä julkisen että yksityisen sosiaalipalvelutoiminnan toimintaedellytyksistä ja laadunseurannasta.

Yksityisen sosiaalipalveluntuottajan toimintakertomus vuodelta 19__

YLEISET OHJEET

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain (603/96, 10 §) mukaan on niiden palveluntuottajien, joilla on lain 5 §:ssä mainittu lupa ympärivuorokautiseen toimintaan, annettava vuosittain toiminnastaan kertomus lääninhallitukselle.

Toimintakertomus on annettava kultakin kalenterivuodelta seuraavan vuoden **toukokuun loppuun** mennessä (Asetus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 1208/96, 9 §).

Toimintakertomus palautetaan lääninhallitukseen osoitteella:

Yhteyshenkilö:

Toimintakertomuksessa on ilmoitettava henkilöstössä, toimitiloissa ja toiminnassa tapahtuneet muutokset. (Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/96), 10 §)

Toimintakertomus suositellaan annettavaksi oheisella lomakkeella erikseen jokaisesta luvanvaraisesta toimintayksiköstä.

Täyttöohjeet:

Lomakkeelle on valmiiksi laitettu palveluntuottajan ja toimintayksikön perustiedot (sivu 1). Tiedot on poimittu lääninhallituksen ylläpitämästä yksityisiä sosiaalipalveluntuottajia koskevasta luparekisteristä. Tarkistakaa ja tarvittaessa korjatkaa kynällä viereen esitäytetyt tiedot.

Lomakkeelle on poimittu myös luvan myöntämisen perusteena ollut henkilökunta ja palvelut (sivu 2). Täyttäkää viereisiin sarakkeisiin henkilökunnan määrä, koulutus ja palvelut 31.12. tilanteen mukaan.

Koska tämä toimintakertomuslomake on tehty koskemaan kaikkia palvelualoja, saattaa osa yksittäisistä kysymyksistä tuntua epäsovivalta teidän toimintaanne. Vastatkaa kysymyksiin omalta kannaltanne.

Tämän lomakkeen täyttämisen lisäksi toimintayksikkö voi halutessaan antaa kirjallisia toiminnan sisältöä tarkemmin kuvaavia kertomuksia ja liitteitä. Myös toimintasuunnitelman voi antaa liitteenä.

Yksityisen sosiaalipalveluntuottajan toimintakertomus

Tarkista ja korjaa tarvittaessa taustatiedot ja merkitse henkilökunnan määrä ja koulutus 31.12. Esitäytetyt tiedot on poimittu lääninhallituksen luparekisteristä.

Luvan antamisen pvm	Päätösnumero	Diaari
---------------------	--------------	--------

1. Palveluntuottajan perustiedot	Palveluntuottajatunnus
Nimi	
Käyntiosoite	
Postiosoite	
Puhelin	Fax
LY-tunnus	
Kotikunta	Kieli
Liike- ja ammatinharjoittamisen muoto	
☐ Voittoa tavoittelematon (esim. yhdistys)	☐ Voittoa tavoitteleva (esim. osakeyhtiö) ☐ Muu

2. Toimintayksikkö, jota tämä ilmoitus koskee	Toimintayksikkötunnus	-
Nimi		
Käyntiosoite		
Postiosoite		
Puhelin	Fax	
Sijaintikunta		
Toimintayksikön vastuhenkilö		
Nimi		
Postiosoite		
Puhelin	Fax	
Koulutus		
Tehtävä		
Toimii vastuuhenkilönä	alkaen	

3. Toimintayksikön henkilökunta

Luparekisterin tiedot

Koko henkilökunnan määrä

Yhteensä	Kokoaikaiset	Osa-aikaiset
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Täytä alla oleviin taulukoihin henkilökunnan määrä ja koulutus 31.12.

Yhteensä	Kokoaikaiset	Osa-aikaiset
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Hoito-, kuntoutus- ja kasvatustehtävissä olevan henkilökunnan koulutus

	Sosiaali- ja terveysala	Muu ala
Kouluaste	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Opistoaste	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Korkea-aste	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Yhteensä	<input type="text"/>	<input type="text"/>

	Sosiaali- ja terveysala	Muu ala
Kouluaste	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Opistoaste	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Korkea-aste	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Yhteensä	<input type="text"/>	<input type="text"/>

5. Toiminta kertomusvuoden 19__ aikana

A. Onko toimitiloihin tehty vuoden aikana muutoksia, jotka vaikuttavat niiden laatuun oleellisesti? Millaisia muutoksia?

B. Henkilöstön täydennyskoulutus ja työnohjaus vuoden aikana

Millaisessa täydennyskoulutuksessa henkilöstö on ollut?

Koulutuksen nimi ja tavoite

Koulutukseen osallistunut henkilöstöryhmä

Onko henkilöstölle järjestetty työnohjausta? Miten se on organisoitu?

C. Oletteko tehneet asiakkaille palvelu- ja hoitosuunnitelmat? (merkitse rasti)

Kaikille

Osalle, kuinka monelle _____

Ei kenellekään

Ketkä osallistuvat niiden laadintaan? (esim. asiakas itse, omaiset, perhe jne.)

Miten ja kuinka usein ne tarkistetaan? Kuinka niiden toteutumista seurataan?

D. Yhteistyö ulkopuolisten kanssa

Millaista yhteistyö on ollut? Missä asioissa ja kenen kanssa sitä on ollut?

a) sijainti-, sijoittaja- tai ostopalvelusopimuskuntien ja -kuntayhtymien kanssa

b) omaisten ja asiakkaiden läheisten kanssa

c) asiakasjärjestöjen kanssa

d) muu yhteistyö

E. Miten olette pitäneet huolta asiakkaidenne fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämisestä ja lisäämisestä? Mitä järjestitte itse ja mitä hankitte ulkopuolelta?

(esim. kuntouttava toiminta, asiakkaiden tarvitsemat erityispalvelut, kuljetuspalvelut jne.)

Asiakkaiden virike-, vapaa-ajan ja harrastustoiminta. Mitä järjestitte itse ja mitä hankitte ulkopuolelta?

F. Miten lääkkeidenjako ja säilytys on yksikössänne järjestetty? (vastuuhenkilö)

G. Miten asiakkaiden varojenhoito on järjestetty (esim. hoitaako toimintayksikkö, asiakas itse vai joku muu)

H. Miten asiakkaiden hoitoon ja huoltoon liittyviä asiakirjoja säilytetään?

I. Miten paljon olette vuoden aikana käyttäneet työllistettyjä, oppisopimuksella olevia työntekijöitä, harjoittelijoita tms.?

	kuukausia yhteensä	henkilöiden lukumäärä
työllistetyt	_____	_____
oppisopimuksella olevat	_____	_____
harjoittelijat	_____	_____
siviilipalvelusmiehet	_____	_____
muut	_____	_____

J. Henkilökohtaisten oikeuksien, etuuksien ja vapauksien rajoittaminen

1) Lastensuojelulain mukaiset pakotteet ja rajoitukset
(Lastensuojelulaki (683/83), 31-32 § ja -asetus (1010/83) 10-12§)

	Kerrat (lkm)	Lapset (lkm)
- Esineiden tai aineiden haltuunotto	_____	_____
- Henkilöön käyvä tarkastus	_____	_____
- Postin tai muun lähetyksen tarkastaminen	_____	_____
- Kielto poistua laitosalueelta tai muu liikkumisvapauden rajoittaminen	_____	_____
- Eristäminen	_____	_____

2) Muut asiakasryhmät: mitä toimenpiteitä ja miten paljon (kertojen ja asiakkaiden lukumäärä ja perustelut toimenpiteille)

- Kehitysvammaiset _____
- Mielenterveysasiakkaat _____
- Päihdeasiakkaat _____
- Vanhukset _____

K. Miten seuraatte palvelujenne laatua?

Onko yksiköllä kirjattua laatupolitiikkaa? Kuvaile sen pääperiaatteet.

Keräättekö palautetta asiakkailta ja heidän omaisiltaan ja perheiltään? Miten?

Mitä muita toimenpiteitä olette tehneet laadun kehittämiseksi? (esim. kehittämisprojektit, laatukoulutus)

Onko teillä erityisosaamisalueita, jotka haluatte mainita? (esim. annatteko palveluja muilla kielillä kuin suomella?)

Miten aiotte toimintanne tulevaisuudessa kehittää?

Paikka ja päiväys _____

Palveluntuottajan edustajan allekirjoitus _____

Nimenselvennys _____

Verksamhetsberättelse för privat socialserviceproducent för år 19__

ALLMÄNNA ANVISNINGAR

Enligt lagen om tillsyn över privat socialservice (603/1996, 10 §) skall de serviceproducenter som erhållit tillstånd till verksamhet dygnet runt enligt 5 § i lagen årligen lämna länsstyrelsen en verksamhetsberättelse.

Verksamhetsberättelsen skall ges för varje kalenderår före utgången av maj följande år (9 § förordningen om tillsyn över privat socialservice 1208/1996).

Verksamhetsberättelsen sänds till länsstyrelsen under adress:

Kontaktperson:

I verksamhetsberättelsen skall nämnas de ändringar som har skett beträffande personalen, lokalerna och verksamheten (10 § lagen om tillsyn över privat socialservice 603/1996).

Verksamhetsberättelsen skall helst ges på bifogade blankett särskilt för varje verksamhetsenhet som kräver tillstånd.

Anvisningar för ifyllande:

Blanketten innehåller färdigt grunduppgifter om serviceproducenten och verksamhetsenheten (sida 1). Uppgifterna är tagna ur tillståndsregistret över privata socialserviceproducenter som länsstyrelsen upprätthåller. Kontrollera de förhandsifyllda uppgifterna och komplettera vid behov med penna bredvid.

Blanketten innehåller även uppgifter om den personal och service som tillståndet grundat sig på (sida 2). Anteckna i kolumnerna bredvid antalet anställda, personalens utbildning och servicen enligt förhållandet 31.12.

Eftersom blanketten gäller alla serviceområden kan det hända att en del av de enskilda frågorna inte lämpar sig för Er verksamhet. Svara på frågorna ur Er egen synvinkel.

Verksamhetsenheten kan, förutom att fylla i denna blankett, även ge skriftliga redogörelser eller bilagor som närmare beskriver verksamhetens innehåll.

Verksamhetsberättelse för privat socialserviceproducent

Kontrollera och komplettera vid behov basuppgifterna och anteckna antalet anställda och personalens utbildning 31.12.. De förhandsifyllda uppgifterna har tagits ur länsstyrelsens register.

Tillstånd beviljat(datum)	Beslutsnummer	Diarie
---------------------------	---------------	--------

1. Basuppgifter om serviceproducenten	Serviceproducents kod	
Namn		
Besöksadress		
Postadress		
Telefonnummer	Faxnummer	
AS-signum		
Hemkommun	Språk	
Formen för rörelse- och yrkesutövning		
☐ Eftersträvar inte vinst (t.ex. förening)	☐ Eftersträvar vinst (t.ex. aktiebolag)	☐ Annan

2. Verksamhetsenhet som anmälan gäller	Verksamhetsenhetens kod	-
Namn		
Besöksadress		
Postadress		
Telefonnummer	Faxnummer	
Kommun där verksamhetsenheten är belägen		
Ansvarig för verksamhetsenheten		
Namn		
Postadress		
Telefonnummer	Faxnummer	
Utbildning		
Uppgift i verksamhetsenheten		
Fungerar som ansvarig person från och med		

3. Verksamhetsenhetens personal			Anteckna antalet anställda och personalens utbildning 31.12.			
Totala antalet anställda	Data ur länsstyrelsensregistret			Anteckna antalet anställda och personalens utbildning 31.12.		
	Sammanlagt	På heltid	På deltid	Sammanlagt	På heltid	På deltid
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Utbildning hos personalen i vård-, rehabiliterings- och uppfostringsuppgifter	Social- och hälsovårds- området		Annat område	Social- och hälsovårds- området		Annat område
	Skolnivå	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Skolnivå	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Institutnivå	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Institutnivå	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Högskolenivå	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Högskolenivå	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Sammanlagt	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Sammanlagt	<input type="text"/>	<input type="text"/>

5. Verksamheten under berättelseåret 19____

A. Har det under året gjorts sådana ändringar i lokalerna som avsevärt inverkar på deras kvalitet? Hurdana ändringar?

B. Personalens fortbildning och handledning under året

Hurdan fortbildning har personalen fått?

Utbildningens namn och syfte

Personalgrupp som deltagit i utbildningen

Har personalen fått handledning? Hur har den varit organiserad?

C. Har Ni gjort upp service- och vårdplaner för klienterna? (kryssa för rätt alternativ)

För alla

För en del, för hur många _____

Inte för någon

Vem deltar i uppgörandet av dem? (t.ex. klienten själv, anhöriga, familjen osv.)

Hur och hur ofta justeras de? Hur följer man upp hur de genomförs?

D. Samarbete med utomstående

Hurdant har samarbetet varit? I vilka frågor och med vem?

a) med de kommuner eller samkommuner där verksamheten är belägen eller som har investerat i verksamheten eller med vilka serviceproducenten uppgjort avtal om köpta tjänster

b) med klientens anhöriga eller närstående

c) med klientorganisationer

d) annat samarbete

E. Hur har Ni upprätthållit och förbättrat klienternas fysiska, psykiska och sociala funktionsförmåga? Vad ordnade Ni själv och vad ordnades av utomstående?

(t.ex. rehabiliterande verksamhet, specialtjänster som klienterna behöver, transporttjänster osv.)

Stimulerande verksamhet för klienterna samt fritids- och hobbyverksamhet. Vad ordnade Ni själv och vad ordnades av utomstående?

F. Hur är medicinutdelningen och -förvaringen ordnad i Er enhet? (ansvarig person)

G. Hur är skötseln av klienternas tillgångar ordnad (t.ex. sköter verksamhetsenheten, klienten själv eller någon annan om dem)

H. Hur förvaras handlingarna som gäller klienternas vård och omsorg?

I. I vilken utsträckning har Ni under året haft arbetstagare sysselsatta med sysselsättningsstöd eller i läroavtal eller praktikanter el.dyl.?

	månader sammanlagt	antal personer
sysselsatta	_____	_____
i läroavtal	_____	_____
praktikanter	_____	_____
civiltjänstgörare	_____	_____
övriga	_____	_____

J. Begränsning av personliga rättigheter, förmåner och friheter

1) Tvångsmedel och begränsningar enligt barnskyddslagen

(31-32 § barnskyddslagen 683/1983 och 10-12 § barnskyddsförordningen 1010/1983)

	gånger (antal)	barn (antal)
- omhändertagande av föremål och ämnen	_____	_____
- kroppsvisitation	_____	_____
- granskning av post eller annan försändelse	_____	_____
- förbud att avlägsna sig från anstaltens område eller annan begränsning av rörelsefriheten	_____	_____
- isolering	_____	_____

2) Övriga klientgrupper: vilka åtgärder och hur mycket (antal gånger och klienter samt motiveringar till åtgärderna)

- utvecklingshämjade _____
- klienter med psykiska problem _____
- missbrukare _____
- äldre _____

K. Hur följer Ni upp kvaliteten på servicen?

Har enheten en uppskriven kvalitetspolitik? Beskriv huvudprinciperna i den.

Samlar Ni in respons av klienterna och deras anhöriga och familjer? Hur?

Vilka andra åtgärder har Ni vidtagit för att utveckla kvaliteten? (t.ex. utvecklingsprojekt, kvalitetsutbildning)

Besitter Ni specialkunnande inom något område, som Ni vill nämna om? (t.ex. erbjuder Ni tjänster på andra språk än på finska?)

Hur tänker Ni i fortsättningen utveckla Er verksamhet?

Ort och datum _____

Serviceproducentens representants underskrift _____

Namnförtydligande _____

LIITE 2. Lääninhallitusten ylläpitämien yksityisten sosiaalipalvelujen rekisterin tietosisällön ja rekisterinpitoa varten kehitetyn ATK-sovelluksen (SOSPA) kehittäminen

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain mukaan lääninhallitusten on pidettävä rekisteriä yksityisistä sosiaalipalveluntuottajista.

Lääninhallitusten yksityisten sosiaalipalveluntuottajien rekisterin kehittämistyö alkoi syksyllä 1996, kun sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän selvittämään yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain (603/96) ilmoitus- ja lupamenettelyyn liittyviä kysymyksiä. Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus em. lain edellyttämien ilmoitus- ja lupahakemusten sekä siihen liittyvän rekisterin tietosisällöistä ja rekisterinpidosta. Työryhmässä oli edustus sosiaali- ja terveysministeriöstä, Stakesista ja lääninhallituksista. Työryhmän ehdotukset kirjattiin yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun asetukseen (1208/96).

Työryhmän valmistelemat yksityisten sosiaalipalveluntuottajien lupahakemus- ja ilmoituslomakkeet ja niihin liittyvät täyttöohjeet lähetettiin lääninhallituksille joulukuussa 1996. Stakesissa tehtiin alkuvuodesta 1997 Paradox-pohjainen ATK-sovellus rekisterin pitoa varten. Sovellukseen rakennettiin tallennusosan lisäksi valmiita raportteja (listat, tilastot ja tarrat palveluntuottajista ja toimintayksiköistä) sekä muun muassa esitetytty päätöspohja, johon tulee rekisteristä automaattisesti nimet, osoitteet ja tiedot tuotettavista palveluista. Lääninhallitukset saivat valita sovelluksesta Runtime-version (toimii itsenäisesti ilman Paradox-ohjelmistoa) tai Paradox-version. Sovelluksen saa laitettua verkkoon tai yhteen koneeseen. Stakes järjesti myös keväällä 1997 lääninhallituksille koulutuksen sovelluksen käyttöön.

LIITE 3. Luettelo muistiossa mainituista laeista, asetuksista ja viranomaisohjeista

Lait ja asetukset:

- Laki (603/1996) ja -asetus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (1208/86)
- Asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudesta (804/1992)
- Perhehoitajalaki (312/1992)
- Laki (152/1990) ja -asetus (744/1990) yksityisestä terveydenhuollosta
- Laki (559/1994) ja -asetus (564/1994) terveydenhuollon ammattihenkilöistä
- Sosiaalihuoltolaki (710/182) ja -asetus (607/1983)
- Laki (36/1973) ja -asetus (239/1973) lasten päivähoidosta
- Lastensuojelulaki (683/1983) ja -asetus (1010/1983)
- Laki (380/1987) ja -asetus (759/1987) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista
- Laki (519/1977) ja -asetus (988/1977) kehitysvammaisten erityishuollosta
- Päihdehuoltolaki (41/1986) ja -asetus (653/1986)

- Rakennuslaki (370/1958) ja asetus (266/1959)
- Terveydensuojelulaki (763/1994) ja -asetus (1280/1994)

- Lääkelaki (395/1987) ja -asetus (693/1987)
- Sairausvakuutuslaki (364/1963) ja -asetus (473/1963)
- Arkistolaki (831/1994)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Lääninhallituslaki (22/1997)
- Lääninhallitusasetus (120/1997)
- Suomen Hallitusmuoto (94/1919)

Lääkelaitoksen voimassa olevat viranomaisnormit 1.9.1998 Velvoittavat normit (yleiskirjeet, määräykset ja päätökset)

Internetissä saatavissa osoitteella: www.nam.fi.

Tiloihin liittyvät ohjeet:

Suomen Rakentamismääräyskokoelma.

Suomen rakentamismääräyskokoelmassa annetaan rakennuslakia ja -asetusta täydentäviä, rakennusteknisiä ja vastaavia määräyksiä ja ohjeita. Kokoelman ohjeet koskevat uudisrakentamista. Kokoelmaa myy Edita OY.

RT-kortisto.

RT-kortisto on jatkuvasti uusiutuva rakennusalan ammattilaisille tarkoitettu tiedosto. RT-kortistoon on koottu rakennushankkeen eri osapuolten tarvitsemat tiedot rakennuttamista, rakennussuunnittelua, rakentamista, rakennusten kunnossapitoa ja rakennustarviketeollisuutta varten. Julkaisija: Rakennustietosäätiö. Kustantaja: Rakennuskirja Oy.

Raha-automaattiyhdistyksen rakennuttamisohje 1998.

Valtion asuntorahaston ja raha-automaattiyhdistyksen rahoitusohje. Palvelu- ja erityisasunnot. ARA valtion asuntorahasto ja Raha-automaattiyhdistys.

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TYÖRYHMÄMUISTIOITA
ISSN 1237-0606

- 1998:
- 1 Terveydenhuollon kehittämisprojekti. Selvitysmiesraportti 1. Juhani Nikkilä. Asiakkaan asema terveydenhuollossa (Terveydenhuollon asiakastyöryhmän muistio).
ISBN 952-00-0418-1
 - 2 Terveydenhuollon kehittämisprojekti. Selvitysmiesraportti 2. Heikki Paavilainen, Matti Pietikäinen, Tauno Telaranta. Terveydenhuollon toimivuus (Terveyspalvelujen keskinäinen toimivuus työryhmän muistio).
ISBN 952-00-0419-X
 - 3 Huomisen työkyky. Työkykyä ylläpitävien toimien kehittäminen -projektin muistio.
ISBN 952-00-0420-3
 - 4 Velkaongelmatyöryhmän muistio.
ISBN 952-00-0442-4
 - 5 Geeniseulontatyöryhmän muistio.
ISBN 952-00-0456-4
 - 6 Suomen hallituksen tasa-arvo -ohjelman seurantaraportti. Tarkistettu esitys 25.2.1998.
ISBN 952-00-0458-0
 - 7 Pekka Saukko. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen arviointi ja toiminnan kehittäminen. Selvitysmiesraportti.
ISBN 952-00-0464-5
 - 8 Sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian hyödyntäminen. Osa I. Saumaton hoito- ja palveluketju. Asiakaskortti.
ISBN 952-00-0466-1
 - 9 Sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian hyödyntäminen. Osa II. Tietosuoja ja tietoturva.
ISBN 952-00-0467-X
 - 9 Sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian hyödyntäminen. Osa II. Tietosuoja ja tietoturva. Liite. Tietoturvateknologian yleiskatsaus.
ISBN 952-00-0468-8
 - 10 Toimeentulotukikokeilujen 1995-1997 johtoryhmän loppuraportti.
ISBN 952-00-0469-6
 - 11 Työkyvyttömyyseläkkeeseen liittyviä ongelmia selvittäneen työryhmän (Letka) muistio.
ISBN 952-00-0383-5
 - 12 Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muutostyöryhmän (SOLMU) muistio.
ISBN 952-00-0477-7
 - 13 Kansallinen Ikäohjelma 1998-2002. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimenpiteet Kansallisen Ikäohjelman (1998-2002) toteuttamisessa vuosina 1998-1999.
ISBN 952-00-0474-2
 - 14 Pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan erikoissairaanhoidon toiminnan ja hallinnon uudistamistyöryhmän (PUERTO) muistio.
ISBN 952-00-0491-2
 - 15 Laila perustettujen eläkelaitosten vakavaraisuustyöryhmän muistio.
ISBN 952-00-0504-8
 - 16 Sosiaali- ja terveysministeriön TYKY-työryhmän muistio.
ISBN 952-00-0519-6
 - 17 Yksityisten sosiaalipalvelujen toimintaedellytyksiä pohtineen (SOSPA) työryhmän muistio.
ISBN 952-00-0520-X

